

Силабус курсу
«Фортепіано та концертмейстерський
клас\клас акомпанементу»

за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

галузі знань 02 «Культура і мистецтво»

Освітня кваліфікація: Бакалавр музичного мистецтва

Роки навчання: 1-4. Семестри: I-VII.

Кількість кредитів: 16.

Мова викладання: українська.

Керівники курсу

Полянський
В'ячеслав Анварович,
заслужений діяч мистецтв
України, професор
Контактна інформація: slavaslava1945@gmail.com

Полянський
Тимур В'ячеславович,
заслужений діяч мистецтв
України, доцент

Пререквізити та постреквізити дисципліни

Пререквізити: «Теорія музики», «Сольфеджіо», «Постановка музичного апарату»

Постреквізити: «Вокальне аранжування\інструментування», «Клас інструментального ансамблю», «Методика викладання фахових дисциплін», «Майстерність актора», «Концертно-виконавська практика»

Призначення дисципліни

Досконале володіння музичним інструментом, вміння високохудожньо інтерпретувати художні твори є обов'язковим показником рівня професійної підготовки.
Мета курсу – підготувати кваліфікованих спеціалістів, які володітимуть комплексом фахових знань і вмінь, музично-виконавською майстерністю, високою виконавською культурою, що необхідні для діяльності в якості артистів естрадного оркестру

(ансамблю), концертних виконавців, педагогів.

Завдання курсу:

- розвивати музичне мислення;
- набути навички інтерпретації творів найрізноманітніших стилів і напрямків;
- теоретично аналізувати музичний твір у структурному, текстологічному, історико-типологічному аспектах;
- глибоко відчувати стилістику виконуваних творів;
- вміти створити глибину і перспективу звучання музичної композиції;
- оволодіти тембральною процесуальністю виконання;
- володіти різноманітними прийомами гри на музичному інструменті;
- опанувати штрихову техніку;
- вільно орієнтуватися в темпо, метроритмічних структурах виконання;
- виробити слухомоторну орієнтацію;
- оволодіти різноманітними засобами акцентуації;
- вільно імпровізувати;
- набути навички довготривалого запам'ятовування музичних творів;
- володіти власними емоціями, артистичною поведінкою на сцені;
- формувати досвід концертно-виконавської діяльності;
- накопичити концертний репертуар.

Основна форма навчальної роботи – індивідуальні заняття в класі з інструментом. Зміст навчання передбачає диференційований підхід до індивідуального рівня підготовки студентів, використання активних методів навчання, впровадження нових навчальних методик.

Прийоми виконання естрадно-джазового репертуару базуються на методиці класичної виконавської школи.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «Фортепіано та концертмейстерський клас\клас акомпанементу» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні

- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові)

- здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності;
- здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності;
- здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

Зміст і структура курсу

Протягом вивчення навчальної дисципліни «Фортепіано та концертмейстерський клас\клас акомпанементу» студенти закріплюють та поглиблюють знання, вдосконалюють вміння та навички.

В процесі вивчення курсу здобувачі формують загальні та фахові компетентності, знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності, здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності, вивчають характеристики основних принципів та методів вокального навчання,

формування вокальних та художньо виконавських навичок; вміння використовувати у роботі принципи та методи при постановці голосу.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Фортепіано та концертмейстерський клас\клас акомпанементу» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

- ОК 5 Історія світової естради
- ОК 6 Історія української естради
- ОК 8 Постановка голосу\музичного апарату
- ОК 10 Теорія музики
- ОК 12 Гармонія

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Музичне мистецтво естради», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.	ПРН 3

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Фортепіано та концертмейстерський клас\клас акомпанементу»

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.	ПРН 1
Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.	ПРН 3

Структура

ТЕМА	Кількість годин					
	Денна форма					
	Всього	У тому числі				
лекції		семінари	Практ.	Індивід. роб.	Самос. робота	
МОДУЛЬ 1.						
Тема 1. <i>Робота над постановкою</i>	34				16	18
Тема 2. <i>Робота над аплікатурою</i>	34				16	18
Всього за модулем	68				32	36
МОДУЛЬ 2.						
Тема 3. <i>Робота над динамікою</i>	39				21	18

Тема 4. <i>Робота над мелодією</i>	39				21	18
Всього за модулем	78				42	36
МОДУЛЬ 3.						
Тема 5. <i>Робота над гармонією</i>	34				16	18
Тема 6. <i>Робота над штрихами</i>	34				16	18
Всього за модулем	68				32	36
МОДУЛЬ 4.						
Тема 7. <i>Робота над сценічною культурою виконавця</i>	39				21	18
Тема 8. <i>Робота над репертуаром</i>	39				21	18
Всього за модулем	78				42	36
МОДУЛЬ 5.						
Тема 9. <i>Вивчення творів поліфонічного складу</i>	34				16	18
Тема 10. <i>Твір великої форми</i>	34				16	18
Всього за модулем	68				32	36
МОДУЛЬ 6.						
Тема 11. <i>П'єси естрадно-джазового спрямування за жанрово-стильовими ознаками</i>	64				42	22
Всього за модулем	64				42	22
МОДУЛЬ 7.						
Тема 12. <i>Джазовий стандарт з власною імпровізацією</i>	56				32	24
Всього за модулем	56				32	24
ВСЬОГО	480				254	226

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Аудиторна робота

Завдання педагога в класі “Фортепіано та концертмейстерський клас\клас акомпанементу ” полягає в максимальному сприянні розвитку музично-виконавських здібностей студента та формування його професійної майстерності. Роль педагога як безпосереднього керівника творчим розвитком учня визначається системністю впливу на формування його логічного мислення, почуттів, постійне удосконалення виконавської техніки.

Успіх педагога великою мірою визначається його умінням індивідуально підійти до кожного студента. Для цього необхідно систематично вивчати особистість студента, знати, чим він живе і цікавиться.

Заняття базуються на основі послідовно розробленої програми навчання. Добираючи репертуар, викладач повинен постійно мати на увазі індивідуальні особливості кожного студента, ступінь його обдарування, музичного розвитку та спеціальної підготовки. Крім цього, для викладача дуже важливо уявити собі як той чи інший студент зможе грати в майбутньому, і постійно шукати найкращі шляхи для досягнення мети. Вміння вірно оцінити та розпізнати можливості студента є головною метою викладача.

Один з важливих принципів керування процесом навчання – складання індивідуальних планів, що передбачає такі положення:

- доступність репертуару, тобто відповідність твору можливостям конкретного студента як з технічного, так і з художнього боку;
- послідовність зростання складностей як в технічному, так і в художньо-образному

аспектах;

- різноманітність репертуару, тобто розвивати студента на творах різних стилів і напрямів зарубіжних і вітчизняних композиторів.

До індивідуального плану студента слід включати високохудожні твори. Протягом чотирирічного навчання студент має досконало опанувати виконавське мистецтво в різноманітних стилях і жанрах: старовинна музика, твори композиторів-класиків, сучасні естрадні твори, твори класиків джазового мистецтва.

Глибина поетапного і різнобічного підходу до розкриття закономірностей музично-виконавського мистецтва є високим гарантом у вихованні музиканта-інструменталіста.

З метою глибокого осягнення студентами характеру музики в навчальному процесі слід використовувати педагогом на уроці метод показу. Виконання викладачем музичного твору збагачує студента яскравими художніми враженнями і слугує стимулом для подальшої самостійної роботи.

Успішний шлях розкриття змісту – словесні пояснення. Педагог повинен вміти говорити про музику, причому образно, поетично, захоплююче. Даний метод допомагає виявити зв'язок музики з реальним світом, який знайшов у ній відображення, робить її досяжною і близькою студентові.

Метод емоційного впливу дає можливість педагогу безпосередньо впливати на студента під час виконання. При наявності контакту із студентом педагог є диригентом, а студент – чутливим оркестром. Проте, зловживання “диригуванням” небезпечно, оскільки може призвести до зниження активності студента, його ініціативи.

Важливим компонентом музичного навчання студента є розвиток його внутрішнього слуху. Варто ширше практикувати добір на слух мелодій і транспонування їх по пам'яті. Розвиток внутрішнього слуху має два етапи. Перший - початковий, пов'язаний з вокальним і руховим апаратом, без якого неможливо встановити наявності музичної уяви і запам'ятовування. Другий, вищий етап, характеризує здатність вільно оперувати музичними уявленнями. Розвиток внутрішнього слуху вимагає систематичної роботи, що розпочинається з опрацювання фрази. На початковому етапі навчання необхідно набути вміння сприймати на слух інтервали, акорди, ступені ладу, розрізняти їх у живій мелодії. Для розвитку внутрішнього слуху важливе також запам'ятовування невеликих творів, що потребує чіткого уявлення про елементи форми (для цього необхідний аналіз фраз і речень, мелодичної побудови). Результативним для розвитку музичної пам'яті і внутрішнього слуху є читання і запам'ятовування нотного тексту без інструменту, на прикладі простих пісенних мелодій. Саме добір на слух є початковим етапом в опануванні мистецтвом імпровізації.

Навчання гри на музичному інструменті – складний і багатогранний процес. Він включає в себе не тільки виконавський, але й загальномузичний розвиток студентів. Його необхідним елементом є виховна робота. При всій її різноманітності вона може бути зведена до декількох основних напрямів: виховання світогляду, волі і характеру, естетичних смаків, уміння працювати. Необхідно слухати високохудожні твори у кращому виконанні, відвідувати концерти. Важливо, щоб молодий музикант якомога більше отримувалася яскравих вражень.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів полягає у вивченні музичного твору з освоєнням його ідейно-художнього змісту, практичному оволодінні технікою гри, осмисленні виконавських прийомів, структури твору. Ознайомлення з твором передбачає знання епохи його створення, ідейно-художніх і стилевих особливостей, музичної форми, фактури, особливостей мелодії, гармонічної мови. Після прослуховування твору в записі,

читання нотного тексту з аркуша необхідно зробити теоретичний аналіз твору (архітектоніка, структура окремих тем і побудов, засоби музичної виразності) та узгодити техніку з емоційним началом, визначити художній рівень виконання.

В період навчання в університеті велике значення має організація самостійної роботи студента, тому при складенні індивідуального плану викладач повинне відвести цьому розділу значне місце.

Заняття під керівництвом викладача будуть мати відчутні результати тоді, коли вони підкреслені систематичною, чітко організованою самостійною роботою. Зміст самостійної роботи залежить від таких факторів, як тривалість навчання, рівень підготовки студента, його індивідуальні якості. В організації самостійних занять студента, необхідно дотримуватися послідовності в роботі, а також рухатись у вивченні матеріалу від простого до складного.

Вимоги, якими студенти повинні керуватися при виконанні самостійної роботи:

- Знання свого інструмента, його художніх і технічних можливостей.
- Усвідомлення художнього змісту твору, стилістики, особливостей використання засобів музичної виразності.
- Визначення навчального завдання і конкретних рекомендацій викладача.
- Розподіл часу і застосування системності в організації занять.
- Самоконтроль, аналіз помилок та їх усунення.
- Опрацювання рекомендованої методичної літератури.

Успішному розвитку навичок самостійної роботи студента повинні сприяти постійні завдання для домашнього вивчення тачитки з листа найрізноманітнішою репертуару (починаючи від етюдного матеріалу та уривків з оркестрової (ансамблевої) літератури до концертного репертуару) із систематичною перевіркою цих завдань викладачем в класі.

Розподіл часу для самостійних занять.

Студент повинен дотримуватись раціонального режиму занять, який забезпечує розвиток його виконавської майстерності без шкоди для здоров'я. Загальна кількість часу, необхідного для продуктивних занять на інструменті, не повинна перевищувати 4-х годин, бажано, щоб це були ранкові години. Працювати над гамами та арпеджіо рекомендується протягом 30 хвилин за умови їх виконання в різних варіантах із застосуванням штрихів і динамічних відтінків. Після роботи над гамами необхідно 40–45 хвилин приділити етюдам чи спеціальним вправам. Другим етапом є робота над музичними творами як своєрідного підсумку попередньої роботи, де найбільш чітко проявляється взаємозв'язок технічних і музичних навичок.

Методи навчання

До основних методів навчання відносять:

- вербальний метод (пояснення);
- емпіричний метод (показ на інструменті);
- пошук навчального репертуару (вправ, творів);
- репродуктивний (відтворення студентами прийомів, проілюстрованих викладачем);
- репродуктивно-варіативний (поєднання студентом запропонованих викладачем прийомів з іншими формами й методами музично-виконавської діяльності);
- креативний, творчий

Три основні елементи уроку:

- 1) робота над технічним матеріалом;
- 2) розучування нового матеріалу;
- 3) повторення й удосконалення вивченого. 6

Перші заняття проводяться у формі ознайомлення с нотним матеріалом.

Протягом перших двох тижнів викладач складає для кожного студента план роботи, враховуючи особисті можливості та здібності студента, рівень його музичної підготовки, визначаються виконавчі недоліки, складається репертуар, який повинен відповідати програмним вимогам та індивідуальним можливостям кожного студента.

Методичне забезпечення

- навчально-методичні посібники і навчальні програми;
- нотний матеріал для проведення практичних занять;
- наочність (аудіо-відео- та інші матеріали видатних піаністів).

Літературні джерела

1. Баташев А. Новая литература о джазе //Муз. жизнь. – 1982. – № 10.
2. Баташев А. Советский джаз. – М., 1972.
3. Бернстайн Л. Мир джаза //Музыка всем: Пер. с англ. – М., 1978.
4. Бриль Й. Практический курс джазовой импровизации: Учеб. пособие. – М., 1979.
5. Денисов Э. Джаз и новая музыка //Современная музыка и проблемы эволюции композиторской техники. – М., 1986.
6. Джаз. [Раздел] //Зарубежная литература о музыке. Реферативный указатель книг за 1954-1958 гг., – Вып. 2. -Ч. 2. – М., 1967.
7. Джаз: История и современные тенденции. Библиографический список книг за 1936-1978 гг. на русском языке и 9 иностранных языках. – М., 1983.
8. Джаз-бэнд и современная музыка: Сб. статей /Под ред. С. Гинзбурга; Пер. с англ. и фр. – Л., 1926.
9. Ерохин В. Предисловие // Й. Якушенко. Джазовый альбом для фортепиано. – М., 1984.
10. Житомирский Д. Симфония, песня, джаз //Сов. музыка. – 1957.– № 10.
11. Коллиер Дж. Л. Становление джаза: Пер. с англ. – М., 1984.
12. Конен В. Блюзы и XX век. – М., 1980.
13. Конен В. Легенда и правда о джазе //Этюды о зарубежной музыке. – М., 1968.
14. Конен В. Предпосылки блюза //Муз. жизнь. – 1979. – № 22.
15. Конен В. Пути американской музыки. – изд. 3-е, перераб. (с прилож. очерка Л. Перевезева «От джаза к рок-музыке»). – М., 1977.
16. Конен В. Рождение джаза. – М., 1984.
17. Конен В. Рэгтайм и его истоки //Сов. музыка. – 1982. № 1.
18. Луначарский А. О джаз-музыке //О массовых празднествах, эстраде, цирке / Сост., ред., вступ. статья С. Дрейдена. – М., 1981.
19. Минх Н. Размышления о джазе //Сов. музыка. – 1958. – № 2.
20. Мысовский В., Фейертаг В. Джаз. Краткий очерк. – Л., 1960.
21. Овчинников Е. Джаз как явление музыкального искусства: К истории вопроса: Лекция / ГМПИ им. Гнесиных. – М., 1984.
22. Озеров В. Некоторые вопросы методики и практики джазового обучения за рубежом //Информцентр по проблемам культуры и искусства. – Музыка. – Вып. 1. – М., 1984.
23. Панасье Ю. История подлинного джаза: Пер. с фр. – Л., 1978.
24. Переверзев Л. Из истории джаза. Очерки //Муз. жизнь. – 1966. – № 3, 5, 9, 12.
25. Переверзев Л. Лица джаза //Муз. жизнь.- 1984. – № 4.
26. Переверзев Л., Минх Н. Джаз //Муз. энциклопедия. Т. 4. – М., 1974.
27. Печерский, П. Психологические и социальные корни джаза //Наука и техника. – 1968. – № 6.
28. Симоненко В. Лексикон джаза. – К., 1981.

- 29.Симоненко В. Мелодии джаза. Антология. – изд. 2-е, доп. и перераб. – К., 1972.
- 30.Уильямс М. Краткая история джаза: Пер. с англ //США. Экономика. Политика. Идеология. – 1974. – № 10—11.
- 31.Федоренко, Ю. Очерки по истории джаза //За инженерные кадры. – 1966. – № 31-32, 34-35, 37, 43.
- 32.Финкелстайн С. Джаз: Пер. с англ //Молодежь мира. – 1956. – № 1.
- 33.Чернов А. , Бялик М. О легкой музыке. О джазе. О хорошем вкусе. – М.-Л., 1965.
- 34.Чугунов Ю. Гармония в джазе: Учеб. пособие. – М., 1980.
- 35.Шнеерсон Г. Американская песня. – М., 1977.
- 36.Шнеерсон Г. Эпоха джаза //Кино, театр, музыка, живопись в США. – М., 1964.
- 37.Энтелис Л. Заметки на нотных страницах. Статьи о балете, джазе, песне. – М.—Л., 1974.

Політика навчальної дисципліни

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- публічна демонстрація, що пов'язана з тим чи іншим видом виконання сольної ансамблевої програми, проводиться у формі концертного виступу;
- іспит.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю знань студентів:

- поточний;
- підсумковий модульний;
- семестровий підсумковий (залік/екзамен).

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –А, В, С, D, E, FX, F).

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90 — 100	«відмінно»
B	82 — 89	«добре»
C	74 — 81	«добре»
D	64 — 73	«задовільно»
E	60 — 63	«достатньо»
FX	35 — 59	«незадовільно» з можливістю повторного складання
F	1 — 34	«незадовільно» з обов'язковим повторним курсом

Національна 5 - тибальна шкала	Сума балів (R)	Шкала ECTS
<p style="text-align: center;">5 (відмінно)</p> <p>Студент повністю оволодів теоретичним і практичним матеріалом дисципліни. Робить власні висновки, аналізує вивчений матеріал, самостійно оцінює явища, факти, виявляючи при цьому особисту позицію. Використовує додаткову літературу, періодику.</p>	90-100	A
4 (добре)	82-89	B

Студент володіє вивченим матеріалом на достатньому рівні. Аналізує матеріал, наводить власні приклади, але не завжди впевнено і точно. Самостійно готує практичні завдання, але має потребу в консультації викладача.		
	74-81	C
3 (задовільно) Студент засвоїв менше половини навчального матеріалу, але виявляє знання і розуміння основних питань теми і здатен поверхово аналізувати вивчений матеріал та відтворювати практичні завдання з помилками. Плується в термінології.	64-73	D
	60-63	E
2 (незадовільно) Студент не засвоїв навчальний матеріал. Не усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності.	35-59	FX
	0-34	F

Політика перекладання.

Перекладання модуля здійснюється за бажанням студента один раз з дозволу кафедри за наявності поважних причин, оцінюється за 20 бальною шкалою. Загальний підсумок за курс визначається шляхом додавання балів за всіма видами контролю з подальшим переведенням в національну, 100 – бальну та європейської кредитно-трансферну систему.

Політика академічної доброчесності.

Списування під час поточних занять, тестових робіт та екзамену заборонені.

Політика відвідування.

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за пропуск занять без поважної причини знімаються бали (по 1 за кожне пропущене заняття). З об'єктивних причин (напр., хвороба) навчання може відбуватися в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

